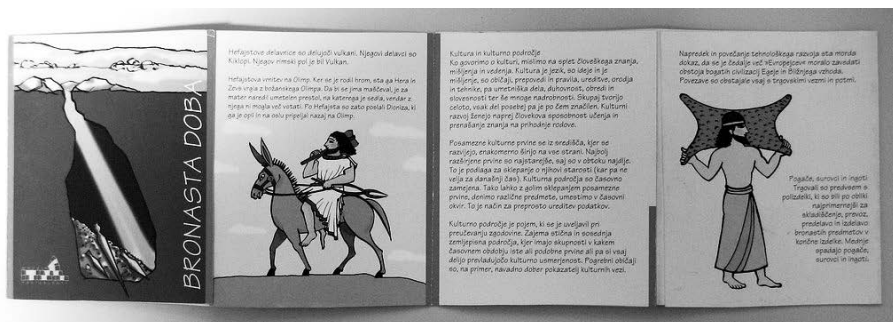

se nam tudi pri tem postavlja večno vprašanje, na katerega odgovor še nikoli ni bil lahek. Ali je bila namreč metalurgija izumljena na omejenem področju ali pa se je razvila samostojno povsod tam, kjer je razvoj dosegel določeno stopnjo. Odgovor ni preprost, drži pa, da je takrat kovina nadomestila kamen, dotlej prevladujoči material. Nastopila je bronasta doba.

Didaktična serija knjižic Narodnega muzeja Slovenije *Knjižnica mozaik preteklosti*.

Izzivov je ostalo še veliko, za tiste, ki smo se z določenimi že spoprijeli, in za vse, ki se še bodo. Upajmo, da bodo možnosti tudi za njihovo realizacijo. Vedoželjni bralci čakajo!

Darja Mihelič

Ljubljana, ZRC-SAZU

VZGIBI IN IZKUŠNJE PRI PISANJU STROKOVNIH ZGODOVINSKIH KNJIG ZA OTROKE IN MLADINO

Prispevek opisuje osebno izkušnjo avtorice od prijateljevanja s knjigo v mladosti, prek iskanja privlačnih vsebin zgodovine, do kreativnega pisanja za mlade bralce. To je zajelo pisanje učbenikov za zgodovino, knjigo o meščanstvu ter souredništvo zbirke *Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke*.

Po poti prijateljevanja s knjigo in zgodovino

V času mojega otroštva – rojena sem bila sredi prejšnjega stoletja (Holz 1210: 469–472) – je glavno obliko razvedrila ob igri predstavljala knjiga. Imela sem pet let starejšo sestro, ki je svoje osnovnošolske izkušnje vadila na meni – in me že pri štirih letih naučila brati. Kot otrok sem strastno brala, sprva pravljice, in pesmice,¹

¹ Tu naj omenim knjižno zbirko Čebelica, ob slovenskih še najrazličnejše narodne pravljice drugih okolij, od pesniških zbirk *Najdihojco* Frana Levstika, *Mehurčke* Otona Župančiča, Puškinovega *Carja Saltana* v prevodu Otona Župančiča.

kasneje postopoma resnejše knjige.² Pri tem sta me spodbujala tudi starša, oče je bil znani zgodovinar Bogo Grafenauer (Štih 1995: 517–524; Mihelič 1996: 13–34), tedaj že izredni in od leta 1956 redni profesor za zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani. V branje mi je neredko ponudil knjige, ki so pripovedovale o preteklosti.³ Knjigo, ki sem jo prebrala, sta mi starša pogosto podarila za nagrado,⁴ moja knjižna polica pa se je vztrajno polnila. Branje v srednji šoli je bilo starosti primerno zahtevnejše, obvezni literaturi slovenskih klasikov se je pridružila še francoska in deloma angleška – če ne upoštevamo latinskih besedil, pri katerih pa smo se bolj spopadali s slovnico in osnovnim razumevanjem kot z vsebino.

Po maturi sem oklevala glede izbire študija – v igri so bile matematika, medicina in biokemija – končno pa sem »pristala« na zgodovini. Klasična, faktografsko zasnovana zgodovina vladarjev, vojn, s podrobnimi opisi dinastičnih nasledstev ter časovnimi podatki v obliki preštevilnih letnic mi – ne v šoli ne na fakulteti – »ni bila pisana na kožo«. Bila je preveč deskriptivna, zahtevala je dosti memoriranja, v njej nisem zaznala dovolj logičnih vzročnih povezav, ki bi same po sebi omogočile smiselno razumevanje kronološkega zaporedja dogajanja in mu dodale vsakdanjo »sočnost«.

To se je spremenilo, ko sem se po končanem dodiplomskem študiju leta 1974 zaposlila na Inštitutu za občo in narodno zgodovino Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU), sedanjem Zgodovinskem inštitutu Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Ob drugih raziskovalnih obveznostih in inštitutskih zadolžitvah sem se lotila podiplomskega študija. Moja doktorska raziskava je bila usmerjena v gospodarsko zgodovino srednjega veka, temeljila pa je v veliki meri na starih arhivskih rokopisih iz Pirana, ki so bili rezultat poslovanja nekdanjih Pirančanov. Zapisi so nudili pester vpogled v vsakdanje življenje posameznikov in njihovih družin ter Pirančanov nasploh, kar me je silno pritegnilo, da ne rečem navdušilo. Objavila sem številne sestavke na to temo: o položaju žena in otrok v srednjeveškem Piranu, o življenju in poslovanju nekaterih družin, o družabnem življenju, ki je obeležilo tudi nekdanje politične sporazume, o vsakdanjem življenju, bivanjski kulturi, o zgodovini iger na srečo – če naštejem le nekatere vsebine.⁵ Po doktoratu leta 1983 sem (leta 1984) na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani (do leta 1995) kot zunanja sodelavka prevzela predavanja iz izbranih poglavij slovenske srednjeveške zgodovine.⁶ Z vprašanjem pisanja strokovnih knjig za otroke in mladino se tedaj še nisem ubadala, čeprav sem se pri raziska-

² Iz knjižne zbirke Sinji galeb mladinsko literaturo Franceta Bevka: *Pastirci, Grivarjevi otroci, Pestrna, Peter Klepec, Tatič, Lukec in njegov škorec* itd., dalje *Solzice* Prežihovega Voranca in številne druge knjige.

³ Npr. knjige *Bobri, Vozarji (Ovčar Marko)* Janeza Jalna, *Pod svobodnim soncem* Frana Saleškega Finžgarja, povest *Martin Krpan* Frana Levstika.

⁴ Spomnim se, kako sem se v četrtem razredu osemletke v želji za omenjeno nagrado »spopadala« s knjigo *Skozi goščavo in puščavo* Henryka Sienkiewicza, kjer nisem razumela uvodnih poglavij o političnih razmerah ob Suezju, v Egiptu in Sudanu, tudi geografska orientacija mi je povzročala težave. Kasneje je bil omenjeni avtor moje priljubljeno branje.

⁵ Prispevki so zabeleženi v sistemu Kooperativni online bibliografski sistem in servisi COBISS.

⁶ Od 1996 do 2010 sem kot zunanja sodelavka predavala na Oddelku za arheologijo iste fakultete, od 2002 pa na Fakulteti za humanistične študije Univerze na Primorskem v Kopru, od 2006 od 2012 kot petinsko zaposlena, po upokojitvi konec leta 2012 pa kot zunanja sodelavka.

vah sistematično ukvarjala z vsebinami, ki bi bile privlačne in razumljive tudi za mlajše bralce.

Pobuda in soočenje z osnovnošolskimi zgodovinskimi učbeniki

Premik v smeri pisanja za otroke in mladino se je zgodil, ko sem v letih 1988 do 1992 predsedovala Zvezi zgodovinskih društev Slovenije – po nepretrganem sodelovanju v društveni dejavnosti od leta 1976 najprej kot tajnica Zgodovinskega društva za Slovenijo, nato kot predsednica Zgodovinskega društva Ljubljana, ki je bilo kasneje del Zveze. Dejavnosti Zveze je vodil odbor, ki so ga poleg predsednika, dveh podpredsednikov, tajnika in blagajnika sestavljali še predstavniki sekcij: gospodarske, krajevne, pedagoške, in sekcije za krajevno zgodovino, predstavniki pokrajinskih in muzejskih društev ter uredniki društvenih glasil. Naloga odbora je bila spremljanje dogajanja v zgodovinski stroki, usklajevanje dejavnosti področnih zgodovinskih društev, predvsem pa priprava zborovanj slovenskih zgodovinarjev, ki so potekala na dve leti.

V odboru je kot predstavnik pedagoške oz. šolske sekcije deloval tudi profesor didaktike pouka zgodovine z Oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Skupaj s predstavnico Zavoda za šolstvo je za zborovanja načrtoval vsebine za učitelje, ki pa so bile dokaj stereotipne. Precej so se ukvarjale z usmerjenim izobraževanjem, vendar brez domiselnih novih zamisli, kako bi v danem sistemu, ki je rigorozno skrčil število učnih ur za predmet zgodovina, pri dijaki dosegli kakovost razumevanja in znanja.

Ob pripravah na zborovanje leta 1990 v Murski Soboti sem – v prepričanju, da se zgodovini v šoli more in mora temeljito pomagati – sprožila pobudo, da bi na zborovanju v sklopu pedagoških vsebin vzeli pod drobnogled obstoječe slovenske učbenike za zgodovino. Po mojih izkušnjah, spremljanju in poznavanju so bili za dijake in pedagoge presuhoparni, prezahtevni in preobsežni. Menila sem, da bi bilo dobro zgodovinske vsebine deloma poenostaviti, osvežiti in popestriti. Odbor je zamisel navdušeno sprejel, negodovanje pri predstavniku šolske sekcije pa je zbudil moj predlog programa zborovanja, da naj bi moji uvodni besedi na temo obnove zgodovinskih učnih vsebin v šolah osrednji referat podal prof. dr. Peter Vodopivec in ne predstavnik šolske sekcije ali predstavnica Zavoda za šolstvo.

Zborovanje je uspelo, pobuda o posodobitvi zgodovinskih učbenikov se je »pri-jela«. Sama sem na njem uvodoma poudarila nekaj kritičnih misli o dotedanjem opisnem poučevanju zgodovine s premajhnim posluhom za sodobne probleme, ki so imeli korenine v preteklosti (npr. za ekologijo) (Mihelič 1991: 113–114), Vodopivec pa je očital šolski zgodovini preveliko utesnjenost v »boljševiške« ideološke okvire, ki so pogojevali enostranskost seznanjanja s preteklostjo in povečevali materialno nad duhovnim. V prihodnje naj bi učenci dobili širok spekter zgodovinskega znanja, pogled na preteklost pa naj bi si oblikovali sami. Pouk zgodovine naj bi izhajal iz sodobnosti, v njem naj bi prišla do izraza zgodovina vsakdanjega življenja. Zgodovina NOB naj bi bila predstavljena v kontekstu evropske zgodovine druge svetovne vojne. Naloga pouka zgodovine naj ne bi bila oblikovanje učenca v lojalnega in pokornega patriota, ampak v kritično mislečega človeka (Vodopivec 1991: 115–122). – V polemični razpravi je bil ob nasprotovanju predstavnika šolske sekcije in predstavnice Zavoda za šolstvo z visokim soglasjem podprt predlog, da

je potrebno posvetiti več pozornosti novim vsebinam in sestavi novih učbenikov. Zamisel naj bi uresničilo predsedstvo Zveze in posebna delovna skupina.

V jedru skupine, ki naj bi zamisel uresničila, sva bila oba z Vodopivcem, Olga Janša Zorn, ki je imela za seboj veliko pedagoške prakse tako v osnovni in srednji šoli kot na Pedagoški akademiji (Mihelič, Zorn 2009: 7–26), in Ana Kastelic z Zavoda za šolstvo. V nekoliko spremenjeni in razširjeni sestavi (Olga Janša-Zorn, Ana Kastelic, Nuša Ana Kern, Darja Mihelič, Božidar Mrevlje, Dušan Nečak, Branimir Nešović, Janko Prunk) smo pripravili Učni načrt za zgodovino v osnovni šoli (Kastelic, Kern, Mihelič, Mrevlje, Nečak, Nešović, Prunk, Janša-Zorn 1994).

Branimir Nešović, ki je danes uveljavljen kot ustanovitelj in direktor založbe Modrijan, je bil tedaj urednik zgodovinskih učbenikov pri DZS. Skupaj z Jankom Prunkom je že leta 1993 pripravil učbenik za 8. razred osemletke na temo 20. stoletja (Nešović, Prunk 1993), ki je časovno zajel tudi dogodke po osamosvojitvi Slovenije. Iskal je pisce učbenikov za 6. in 7. razred osemletke. Da bi spodbudila delo, sem sama – tedaj sem že deset let predavala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, a sem bila povsem brez izkušenj z učenjem v šoli – pripravila dokaj okorno besedilo srednjeveškega dela učbenika za 6. razred osnovne šole. Najprej sva ga »pilila« z urednikom, nato še s prijateljico Olgo Janša-Zorn, ki pa jo je moja, mladini prilagojena, preprosta in živahna vsebina pritegnila in je sama po mojem »receptu« pripravila del učbenika za prazgodovino in stari vek. »Najin« učbenik je izšel leta 1994, ilustrirala ga je Andreja Peklar. Dijaki – namenjen in napisan je bil v prvi meri zanje – in pedagogi so ga sprejeli izjemno naklonjeno. Podobno tandemsko sta se dela za 7. razred lotila Maja Žvanut in Peter Vodopivec in ga uspešno zaključila leta 1995. Oba učbenika sta izšla v več ponatisih in prenovljenih izdajah. Ob učbenikih za osnovno so nastajali tudi učbeniki in učni načrt za srednjo šolo, pri katerih pa nisem bila udeležena.

Še vedno sodelujem pri pisanju osnovnošolskih učbenikov, pravkar je v fazi potrjevanja novi učbenik za 7. razred devetletke, ki sva ga pripravila z Matijo Zornom, sinom pokojne Olge Janša-Zorn.

Kaj pa zgodovina za otroke in mladino »mimo šole«?

Ob učbenikih me je pritegnilo tudi pisanje strokovnih zgodovinskih knjig za otroke. S tovrstno tujo literaturo sem se dobro seznanila, ko sem v letih 1990 in 1991 kot štipendistka sklada Aleksandra von Humboldta živela v Münchnu in Münstru v Nemčiji. V tamkajšnjih knjižnicah sem sistematično pregledovala znanstveno literaturo za starejšo zgodovino mest in vsakdanjega življenja. Ob »resnem« znanstvenem delu pa sem bila pozorna tudi na številne poljudnostrokovne ilustrirane knjige za mladino na temo »kako so živeli«. Ni šlo le za knjige nemških avtorjev, ampak v veliki meri tudi za prevode knjig iz drugih okolij (Anglija, Francija). Živo sem se zavedla pomanjkanja tovrstne slovenske mladinske literature, ki bi med mladimi spodbujala zanimanje za preteklost.

Medtem ko je po mojem povratku v Slovenijo na zgodovinskem področju potekala živahna dejavnost v zvezi s prenovo učbenikov, je leta 1994 Eva Kocuvan objavila poljudno-strokovno knjigo za mladino in odrasle *Rimljan sem – Romanus sum* (Kocuvan 1994). To je bilo natanko tisto, česar je v naši knjižni ponudbi primanjkovalo. Knjiga Kocuvanove me je navdihnila, da sem sama za

mladino – izkazalo pa se je, da so po njej prav radi posegali tudi odrasli – dve leti kasneje objavila knjigo *Meščan sem* (Mihelič 1996), ki jo je imenitno ilustrirala Maja Šubic. Knjiga je pošla, a je dosegljiva na spletu. Pri delu mi je – kot pri učbeniku – stal ob strani Branimir Nešović, ki pa je medtem zamenjal založbo in se povezal z Mihelačem (Založba M&N). Tako kot knjiga Kocuvanove je tudi moja strokovno neoporečna, besedišče pa je priljudno, preprosto in nezapleteno, brez tujk, povedi so kratke in razumljive za poljudne in mlajše bralce, vsebinska struktura besedila je logična, poglavja so primerno kratka in med seboj smiselno povezana.

Pronicljiva, a nedokončana zamisel nove strokovne zgodovinske zbirke za otroke

Največji zalogaj v zvezi z mojim sodelovanjem pri objavljanju mladinskih strokovnih knjig pa je, žal, ostal »torzo«. Glavni urednik založbe Mladika – ta je objavljala raznovrstno mladinsko literaturo – Janez Mušič, se je sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja obrnil na Petra Vodopivca in mu ponudil strokovno uredništvo nove zbirke Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke, kjer naj bi bili vlogi pisca besedila in ilustratorja enakovredni. Vodopivec me je pritegnil v sodelovanje kot možno učinkovito uresničevalko zamisli. Z Mušičem smo natančno dorekli obliko in tekstovni ter slikovni obseg knjižic zbirke, z Vodopivcem pa sva pripravila nabor 50-ih naslovov, ki bi »pokrili« ključne vsebine slovenske zgodovine. Imela sva predvidenih precej avtorjev, nagovorila sva mnoge in dobila dosti pristankov za sodelovanje. Ilustratorje so si avtorji iz predvidenega nabora izbirali sami, šlo pa je za imenitne risarje in slikarje.

Predvideni naslovi – v zagradah so navedene okvirne vsebine – in ponekod (predvideni) avtorji (pisec/ilustrator) za zbirko Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke so bili:⁷

- 1 – *Tu bo naš dom* (vzhodne Alpe pred in ob naselitvi »Alpskih Slovanov«), Timotej Knific / Rudi Skočir, 1998
- 2 – Pod lastnimi knezi (Karantanija, ustoličevanje, izguba samostojnosti); namesto tega: *Srednjeveške plemiške zgodbe*,⁸ Peter Štih / Andreja Peklar, 2001
- 3 – Stoletja nadvlade tujih oblastnikov (Habsburžani in Benečani, habsburška monarhija)
- 4 – Misijon v vzhodnih Alpah (pokristjanjevanje irskih misionarjev, nato Salzburga in Ogleja, upori proti krščanstvu, legenda o Ingu, dejavnost Konstantina in Metoda, Brižinski spomeniki), France M. Dolinar
- 5 – Lastništvo nad zemljo oblikuje dežele (fevdalni družbeni red, oblikovanje zaokroženih dinastičnih zemljiških gospodstev, nastajanje dežel)
- 6 – Pod zvezdami dinastije celjskih grofov (oblikovanje dinastičnega ozemlja, družinske povezave in intrige, Veronikina zgodba, smrt zadnjega Celjana)
- 7 – *Polje, kdo bo tebe ljubil* (zgodovina poljedelstva in kmečkega stanu v vzhodnih Alpah), Darja Mihelič / Maja Šubic, 1997

⁷ V krepkem tisku so knjige, ki so izšle.

⁸ Avtor je vsebino spremenil, ker je večji del prvotno zasnovane vsebine, navedene v zagradah, zajela že knjiga *Tu bo naš dom* Timoteja Knifica.

- 8 – Za grajskimi zidovi (pojav in vloga, tipi gradov na Slovenskem, življenje v njih): ***Stoji, stoji beli grad***, Maja Žvanut / Andreja Peklar, 2002
- 9 – Mesta na Slovenskem (antična dediščina, različnost usod notranjosti in primorja, način nastajanja in mestno pravo, mesta – obrambne postojanke pred Turki: srednji in prva stoletja novega veka), Darja Mihelič
- 10 – Nadel si bom meniško kuto (redovi in samostani na Slovenskem), Ana Lavrič
- 11 – Žarišča in razvoj kulture (gradovi, mesta, samostani, šole, univerze)
- 12 – Obrt in trgovina (prvi pojavi, vpletenost mest in podeželja, rast kapitala, založništvo in manufaktura)
- 13 – Vozarji (kmečko tovarništvo skozi čas)
- 14 – Novi rudniki in fužine (železarstvo, obrati, Idrija, vpliv na okolje)
- 15 – Cerkev in vera v primežu sprememb (reformacija, protireformacija, sekte)
- 16 – Na grmadi je toplo (pojavi vraževerja, čarovniški procesi na Slovenskem), Vincenc Rajšp / Eka Vogelnik
- 17 – Prva slovenska knjiga (prvi zapisi slovenskih besed, molitev, urokov, imen mesecev, prva in sledeče knjige; uporaba slovenskega jezika za vsakdanjo rabo – dopisovanje plemstva, za tisk)
- 18 – ***S kočijo od Alp do morja*** (potovanja – težave in možnosti cestnega prometa pred pojavom železnice), Eva Holz / Andreja Peklar, 1997
- 19 – Tržaško pristanišče – okno v svet (omemba naših primorskih mest, tekmeča Trst in Koper, Trst postane svobodno pristanišče)
- 20 – Čez dolgih sedem let se bova vid'la spet (način vojskovanja– fevdalne, ljudske vojske, organiziran nabor, vojaško življenje skozi čas, Domen)
- 21 – Od nedeljske šole do gimnazije (terezijansko šolstvo), Andrej Vovko
- 22 – Cesar in njegov vsakdan (življenje na habsburškem dvoru skozi podobe vidnejših vladarjev do Franca Jožefa)
- 23 – Slovenci v Linhartovem času
- 24 – Francozi na Slovenskem, Janez Šumrada
- 25 – Meščani na Slovenskem v Prešernovi dobi, Peter Vodopivec
- 26 – ***Hočemo Slovenijo*** (leto 1948), Stane Granda / Rudi Skočir, 1999
- 27 – Bliža se železna cesta, Janko Prunk
- 28 – Študent naj bo
- 29 – S palico do znanja (vesele in žalostne iz dijaškega življenja)
- 30 – Čitalnice in tabori, društva
- 31 – Kmetija gre na boben (slovenski kmet v drugi polovici 19. stoletja)
- 32 – ***V Ameriko***, Marjan Drnovšek / Matjaž Schmidt, 1997
- 33 – V tovarni (iz življenja delavstva pred prvo svetovno vojno)
- 34 – Od romanja do turizma, Olga Janša-Zorn
- 35 – Biti ženska okoli leta 1900, Peter Vodopivec
- 36 – Moda v začetku 20. stoletja
- 37 – Začetki avtomobilizma na Slovenskem
- 38 – Prva svetovna vojna
- 39 – ***Prvi med junaki je naš kranjski Janez*** (Slovenci v prvi svetovni vojni, soška fronta), Petra Svoljšak / Rudi Skočir, 1997
- 40 – Namesto na Dunaj – v Beograd (Jugoslavija 1918–20)
- 41 – Slovenci dobijo Univerzo in Akademijo (predzgodovina: akademija operozov, filharmonikov, Slovenska matica)
- 42 – Slovenci v prvi Jugoslaviji
- 43 – Velika gospodarska kriza leta 1929
- 44 – V kino, gledališče ali na ples (kulturno in zabavno življenje med obema vojnama), Dragan Matič

- 45 – Življenje Ljubljanske pokrajine v drugi vojni
- 46 – Pod Nemci v letih 1941–1945
- 47 – Mi gradimo ceste, proge, Božo Repe
- 48 – Od bratstva do sovraštva
- 49 – Slovenci in Tito
- 50 – Danes je nov dan

Pri nagovarjanju piscev sem imela »srečno roko«. Ob tem, da sem sama napisala eno knjižico zbirke – izšlo jih je osem, sem pridobila še šest piscev (ter tri, ki dela niso uspeli pripraviti). Leta 1997 so izšle *Kdo bo tebe ljubil, S kočijo od Alp do morja, V Ameriko, Petre Prvi med junaki je naš kranjski Janez*; leta 1998 *Tu bo naš dom*, leta 1999 *Hočemo Slovenijo*; leta 2001 *Srednjeveške plemiške zgodbe*, leta 2002 pa *Stoji, stoji beli grad*.

Knjige, ki so izšle, so po obsegu besedila usklajene – razen Štihovih *Srednjeveških plemiških zgodb*, ki je tekstovni obseg nekoliko preseгла, zaradi česar je bilo potrebno velikost črk malo zmanjšati. Avtor je ob izidu knjige povedal, da je pisanje za otroke zahtevno takó zaradi nujne poenostavitve vsebine in besedišča, kot tudi zaradi omejenega obsega besedila.

Uresničitev zamisli o zbirki je po osmih knjigah (od načrtovanih 50-ih) zastala. Razlogov za to je bilo več. Knjige so bile zaradi ilustratorskega dela, vezave in opreme drage. Založnik se zaradi drugih obveznosti – izdajal je tudi druge zbirke in leposlovne knjige – ni imel časa zavzeti za njihovo promocijo in trženje, tako da so mu osta(ja)le v skladišču. Založba se je bila prav tedaj primorana seliti z lokacije v Ljubljani na Šubičevi ulici za poslopjem nemškega veleposlaništva ter nasproti Mladike (sedanjega Ministrstva za zunanje zadeve) v »nove« – stare prostore poleg Starega trga na Rebri.⁹ To je zahtevalo čas in sredstva za obnovo. Projekt je tako obtičal na mrtvi točki. Pobudnik zbirke in urednik založbe Mladika Janez Mušič je decembra leta 2011 umrl, pa tudi snovalci in avtorji zbirk se staramo in počasi poslavljamo.

Nadaljnji osebni načrti in poseg na audio-vizualno področje

Za zaključek naj omenim še načrt lastne objave, ki najverjetneje ne bo uresničen. Po vzoru knjižic *Rimljan sem, Meščan sem* sem že pred leti zastavila zgodbo Revez sem. Besedilo sem razgradila na raznovrstne podobe revežev v zgodovini: od siromakov in beračev, preko bolnikov, telesno prizadetih, starcev in otrok, družbeno stigmatiziranih ljudi, tistih, ki se preživljajo z zaničevanimi poklici, do hudodelcev, zasvojencev, a tudi revežev po lastni izbiri, kot so npr. člani beraških redov. Vsako poglavje vpeljuje verz kakega pesnika (npr. stigmatizirano neporočeno mater kitica iz Prešernove *Nezakonske matere*: »Kaj pa je tebe treba biló, dete ljubó, dete lepó, meni mladi deklici, neporočeni materi?«, siromašne otroke kitica iz Kosovelove *Starke za vasjo*: »Lačni otroci ležijo na senu, burja vihra skozi lino, pod nizkim, sivim čelom hiše, noč je pokrila ravnino« itd.).

Spričo sodobnih pojavov revščine, ki jih pred leti v besedilu nisem predvidela, bi morala besedilo razširiti vsaj še na polpretekli pojav nezaposlenih mladih in

⁹ Trenutna lokacija je na Vojkovi.

ljudi, ki so se zaradi propada tovarn in podjetij znašli brez dela na cesti (besedilo bi uvedle vrstice iz pesmi Janija Kovačiča *Delam kot zamorc*: »A kamorkoli pridem, kamorkoli grem, kamorkoli se obrnem, dela zame ni. Čeprav jaz lahko delam, delam, delam, delam, delam, delam kot zamorc«). – Bojim pa se, da objava knjige na temo revščine v današnjem času ne bi bila najbolj posrečena, še manj vzpodbudna. In sploh: le kdo bi bil pripravljen tovrstno zgodbo sploh objaviti? – Pa naj še malo zori v predalu.

Za vedrejši zaključek naj še omenim, da sem za potrebe šolnikov in popularizacijo zgodovine med mladimi na poljuden način pripravila scenarija za filma *Utrip srednjeveške Škofje Loke* (Mihelič 2007) in *Srednjeveška piranska zgodba* (Mihelič 2010), ki sta naletela na hvaležen odziv strokovne in ljubiteljske javnosti. A filmski medij ne sodi več v kontekst strokovne literature za mladino, ki ji je prispevek namenjen.

Literatura

Marjan Drnovšek, Matjaž Schmidt, 1997: *V Ameriko*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Stane Granda, Rudi Skočir, 1999: *Hočemo Slovenijo*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Eva Holz, 2010: Darjinih šestdeset let – ob življenjskem jubileju prof. dr. Darje Mihelič. *Zgodovinski časopis* 64/2010, 469–472.

Eva Holz, Andreja Peklar, 1997: *S kočijo od Alp do morja*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Olga Janša-Zorn, Darja Mihelič, 1994–2004: *Stari in srednji vek: zgodovina za 6. razred osnovne šole*. Ljubljana: DZS, ¹1994, ²1995, ³1996, ⁴1998, ⁴1999, ⁴2000, ⁴2001, ⁴2002, ⁴2003, ⁴2004.

–, –, 2005–2011: *Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek: zgodovina za 7. razred devetletke*. Ljubljana: DZS, ¹2005, ¹2007, ¹2008, ¹2009, ¹2011.

Ana Kastelic, Nuša Ana Kern, Darja Mihelič, Božidar Mrevlje, Dušan Nečak, Branimir Nešović, Janko Prunk, Olga Janša-Zorn, 1994: *Učni načrt za zgodovino v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Timotej Knific, Rudi Skočir, 1998: *Tu bo naš dom*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Eva Kocuvan, 1994: *Rimljan sem = Romanus sum*. Ljubljana: DZS.

Darja Mihelič, 1991: Uvodna beseda v razgovor o novih vsebinah pouka zgodovine. *Zgodovinski časopis* 45/1991, 113–114.

–, 1996: Bogo Grafenauer – utrinki iz življenja in dela. V: Vincenc Rajšp et al. (ur.): *Grafenauerjev zbornik*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Filozofska fakulteta; Maribor: Pedagoška akademija. 13–34.

–, 1996: *Meščan sem: iz življenja srednjeveških mest*. Ljubljana: Mihelač in Nešović.

– (scenarist), 2007: *Utrip srednjeveške Škofje Loke*. Ljubljana: RTV Slovenija.

– (scenarist, avtor), 2010: *Piranska srednjeveška zgodba*. Ljubljana: RTV Slovenija.

Darja Mihelič, Maja Šubic, 1997: *Polje, kdo bo tebe ljubil*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Darja Mihelič, Matija Zorn, 2009: Olga Janša-Zorn – utrinki iz življenja in dela. V: Miha Preinfalk (ur.): *V zlatih črkah v zgodovini: razprave v spomin Olgi Janša-Zorn*. Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2009 (Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino, Izredna številka). 7–26.

Branimir Nešović, Janko Prunk, 1993: *20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Petra Svoljšak, Rudi Skočir, 1997: *Prvi med junaki je naš kranjski Janez*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Peter Štih, 1995: Akademik prof. dr. Bogo Grafenauer (Ljubljana 16. 3. 1916 – Ljubljana 12. 5. 1995). *Zgodovinski časopis* 49/1995, 517–524.

Peter Štih, Andreja Peklar, 2001: *Srednjeveške plemiške zgodbe*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).

Peter Vodopivec, 1991: K razpravi o novi vsebinski zasnovi zgodovine v šoli. *Zgodovinski časopis* 45/1991, 115–122.

Peter Vodopivec, Maja Žvanut, 2005: *Vzpon meščanstva: zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole: učbenik, prilagojen za slabovidno mladino*. Ljubljana: Zavod za slepo in slabovidno mladino, ¹2005.

– –, – –, 2006–2013. *Vzpon meščanstva: zgodovina za 8. razred osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan, ⁶2006, ⁷2007, ⁸2009, ⁹2010, ¹⁰2013.

Maja Žvanut, Peter Vodopivec, 1995–2000: *Vzpon meščanstva: zgodovina za 7. razred osnovne šole*. Ljubljana: Mihelač in Nešović, ¹1995; Ljubljana: Modrijan, ²1996, ³1997, ⁴1998, ⁵1999, ⁶2000.

– –, – –, 2000–2004: *Vzpon meščanstva: zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Modrijan, ¹2000, ²2001, ³2002, ⁴2003, ⁵2004.

Maja Žvanut, Andreja Peklar, 2002: *Stoji, stoji beli grad*. Ljubljana: Mladika (Ilustrirana zgodovina Slovencev za otroke).